

Assen, 11 juni 2009
Ons kenmerk 2009007099
Behandeld door S. Mulder (0592) 36 51 29
Uw kenmerk
Onderwerp: 'Mijn dag', één van de speerpunten van de Sociale Agenda 2009-2012

Om prettig te kunnen wonen en leven, zijn de voorzieningen in je buurt belangrijk. De provincie Drenthe en de Drentse gemeenten werken hier aan! Samen ontwikkelen we een doorlopend aanbod van opvang, onderwijs en vrije tijd. Zo kan elke Drent werk, kinderopvang en zorg beter combineren en zijn dag optimaal indeien.

Geachte heer, mevrouw,

De provincie Drenthe zoekt naar nieuwe mogelijkheden om arbeid en zorg zo goed mogelijk te combineren. Onder de naam 'Mijn dag', één van de speerpunten van de Sociale Agenda 2009-2012, wordt in Drenthe hard gewerkt aan tijdenbeleid, samen met gemeenten en andere lokale organisaties.

Bij het opstellen van de agenda is er voor gekozen om de mensen uit het veld actief op te zoeken. Vandaar dat wij op zoek zijn gegaan naar mensen die zich in de dagelijkse praktijk bezig houden met het combineren van arbeid en zorg. In het boekje 'Mijn dag op de agenda' laten we zeven van hen aan het woord. Zeven inspirerende verhalen vanuit verschillende invalshoeken. Eén ding hebben de verhalen gemeen; ze illustreren het enthousiasme en het draagvlak dat er in Drenthe is om 'Mijn dag' goed op de agenda te krijgen.

Hierbij ontvangt u het boekje 'Mijn dag op de agenda' om u een beeld te geven hoe wij in Drenthe gezamenlijk de ambities op het gebied van tijdenbeleid willen realiseren.

Een slim 7 tot 7 beleid maakt onze provincie nog aantrekkelijker om te wonen en te leven!

Met vriendelijke groet,
het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens deze,

Anneke Haarsma

Mijn dag op de agenda

Speerpunt Sociale Agenda:
Iedereen moet arbeid en zorg
kunnen combineren

Om plezierig in Drenthe te kunnen wonen *heb je meer nodig dan een fijn huis...*

Colofon

Mijn dag op de agenda is een productie van de provincie Drenthe.

De brochure is uitgereikt in maart 2009 tijdens de Statencommissie CW.

Teksten en interviews

Bertus Boivin

(Boivin Tekstproducties Assen)

Marjon van der Stok

Fotografie

Willem-Jan Kleppe, Rudy Leukfeldt,

Jitske Hagens en Martine Hoving

Illustraties

Nicole van der Veen-Kerssies

Grafische verzorging

Docucentrum, provincie Drenthe

Contact

Provincie Drenthe, afdeling communicatie
communicatie@drenthe.nl

Woongenot ontleen je ook aan de voorzieningen die je onder handbereik beschikbaar weet. In ons collegeprogram 'Kiezen voor de kracht van Drenthe' hebben we onze ambitie onderstreept om dé woonprovincie van Nederland te worden.

De Sociale Agenda 'Viermaal het verschil met één rode draad' moet ons op het spoor van een effectieve sociale infrastructuur brengen en houden. Een van de onderdelen van de agenda is het combineren van arbeid en zorg in het onderdeel Mijn dag. Een slim 7 tot 7 beleid biedt ons het perspectief van een provincie waar iedereen in staat is om zijn of haar dag naar eigen inzicht in te delen.

Tijdenbeleid is een tamelijk nieuw fenomeen. Als provincie zoeken we samenwerking met alle partijen die ons verder op weg kunnen helpen om dat beleid handen en voeten te geven. In de aanloop naar de Sociale Agenda 2009-2012 hebben we bijvoorbeeld regelmatig met de gemeenten gesproken om onze plannen af te stemmen. Tijdens deze gesprekken ben ik ervan overtuigd geraakt dat we elkaar vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid goed kunnen vinden bij het verder ontwikkelen van een 7 tot 7 beleid in Drenthe.

'Mijn dag' staat nu helder en duidelijk op de agenda en ik verwacht er dan ook veel van. We leggen onze samenwerking met de afzonderlijke gemeenten vast in sociale allianties met gezamenlijke ambities en doelstellingen.

**Anneke Haarsma,
gedeputeerde provincie Drenthe**

Mijn dag

op de agenda

Drenthe is op zoek naar nieuwe mogelijkheden om arbeid en zorg zo goed mogelijk te combineren. Het maakte Drenthe tot Koploper Tijdenbeleid, een titel die de provincie in 2007 van de minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap kreeg.

De provincie wil dat iedere inwoner van Drenthe van zeven uur 's morgens tot zeven uur 's avonds een eigen 'dagarrangement' kan samenstellen om de dag te kunnen besteden zoals hij of zij dat wil. Dat geldt voor ouders met kinderen en tweeverdieners. Het geldt ook voor alleenstaanden, ouderen en mantelzorgers.

Voor de één betekent zo'n dagarrangement dat er voldoende opvangmogelijkheden voor de kinderen zijn. Anderen hebben flexibele werktijden en slimme openingstijden nodig om plezierig te kunnen wonen en werken. Of meer ruimte om mantelzorg te kunnen verlenen, of meer voorzieningen op maat.

Op zoek naar onbekende oplossingen

In 2004 besloot de provincie Drenthe in het Provinciaal Omgevingsplan POPII om een eigen 7 tot 7 beleid te ontwikkelen. Later werd dat in de Contourennota 'Mensen in het Middelpunt' verder uitgewerkt.

In een provincie met zo veel platteland als Drenthe betekende die keuze dat men op zoek moest naar tot nu toe onbekende oplossingen. In Drenthe doet zich namelijk een opmerkelijk dilemma voor.

Mensen kiezen bewust voor het landelijke wonen in Drenthe. Dat geldt niet alleen voor ouderen, maar ook voor jonge gezinnen met kinderen. Mensen kiezen voor de rust van Drenthe, maar diezelfde rust zorgt er ook voor dat er te weinig mensen zijn om alle voorzieningen overal in de provincie op de been te houden. Hoe krijg je de mensen bij de voorzieningen...

Of beter wellicht: Hoe krijg je de voorzieningen bij de mensen...

Op weg naar een sociale agenda

Instellingen, gemeenten en provincie waren sinds 2005 bij tal van projecten betrokken om nieuwe mogelijkheden te onderzoeken om arbeid en zorg te combineren. In alle twaalf Drentse gemeenten kwamen in totaal zo'n vijftig pilot-projecten rond multifunctionele dienstencentra, dagarrangementen en brede scholen van de grond. Het enthousiasme en de creativiteit van deze

Drentse initiatieven maakten de provincie tot landelijke koploper in het 7 tot 7 beleid.

Toen Provinciale Staten van Drenthe in 2007 besloten om een Sociale Agenda 2009-2012 op te stellen werd het combineren van arbeid en zorg onder het motto 'Mijn dag' een van de vier speerpunten. De andere drie werden jeugdzorg, onderwijskansen en sport en beweging. Op 17 december 2008 is de Sociale Agenda vastgesteld.

Bij het opstellen van de Sociale Agenda kozen we ervoor om niet achter het bureau te blijven zitten. We zochten de mensen op die zich in de dagelijkse praktijk met het combineren van arbeid en zorg bezighielden. Met hen wisselden we uitgebreid van gedachten over problemen en oplossingen voor 7 tot 7 knelpunten. In het voorjaar van 2008 spraken we met een groot aantal professionals en vrijwilligers, beleidsmedewerkers van gemeenten en betrokken burgers. Wat waren de ervaringen van 'het veld'. Wat betekende de combinatie arbeid en zorg voor hen? Welke knelpunten zagen ze? Wat zou de provincie voor hen kunnen betekenen?

We gebruikten de ervaringen en ideeën van al deze mensen om de Concept Sociale Agenda in te vullen en het provinciale 7 tot 7 beleid verder in te kleuren. Op de volgende pagina's laten we zeven van hen aan het woord met hun persoonlijke ervaringen. Hun verhalen hebben verschillende invalshoeken, want hun betrokkenheid bij de materie is verschillend. Wat hun verhalen gemeen hebben, is dat ze illustreren hoezeer er in Drenthe enthousiast meegedacht is om Mijn dag goed op de agenda te krijgen.

Als adviseur is Miek Hehenkamp de afgelopen tijd in Drenthe onder andere betrokken geweest bij onderzoek naar de mogelijkheden voor het Centrum voor Jeugd en Gezin. In haar ogen draait het in het tijdenbeleid om de ouders: ‘Als beleidsmaker zul je moeten beginnen ervoor te zorgen dat de mensen de voorzieningen dicht bij de deur hebben en er gemakkelijk even binnenstappen.’

MIEK HEHENKAMP
ADVISEUR BIJ ORGANISATIEADVIESBUREAU E&S

Uitgangspunt in het Drentse tijdenbeleid is dat ouders arbeid en zorg moeten kunnen combineren. Hoe maak je dat in jouw ogen het beste waar?

‘Volgens mij is er maar één vraag echt belangrijk: Wat vinden die ouders zelf dat ze nodig hebben? En vervolgens moet je als overheid of betrokken instelling gaan bedenken aan welke voorwaarden er voldaan moet worden om de voorzieningen die ouders nodig hebben, ook daadwerkelijk bij ze in de buurt te krijgen.’

Wat vinden ouders belangrijk?

‘Ik merk dat veel ouders het opvoeden van hun kinderen domweg een erg zware taak vinden. In een natuurlijke sociale omgeving kun je als ouder met de dingen waar je mee zit, altijd wel

bij iemand terecht. Maar als de sociale verbanden verdwijnen en dat soort personen wegvallen, zal de onzekerheid van ouders steeds verder toenemen. Als beleidsmaker zul je dus moeten beginnen ervoor te zorgen dat de mensen de voorzieningen dicht bij de deur hebben en er gemakkelijk even binnenstappen.'

Wat kunnen we bij het tijdenbeleid van de WMO leren?

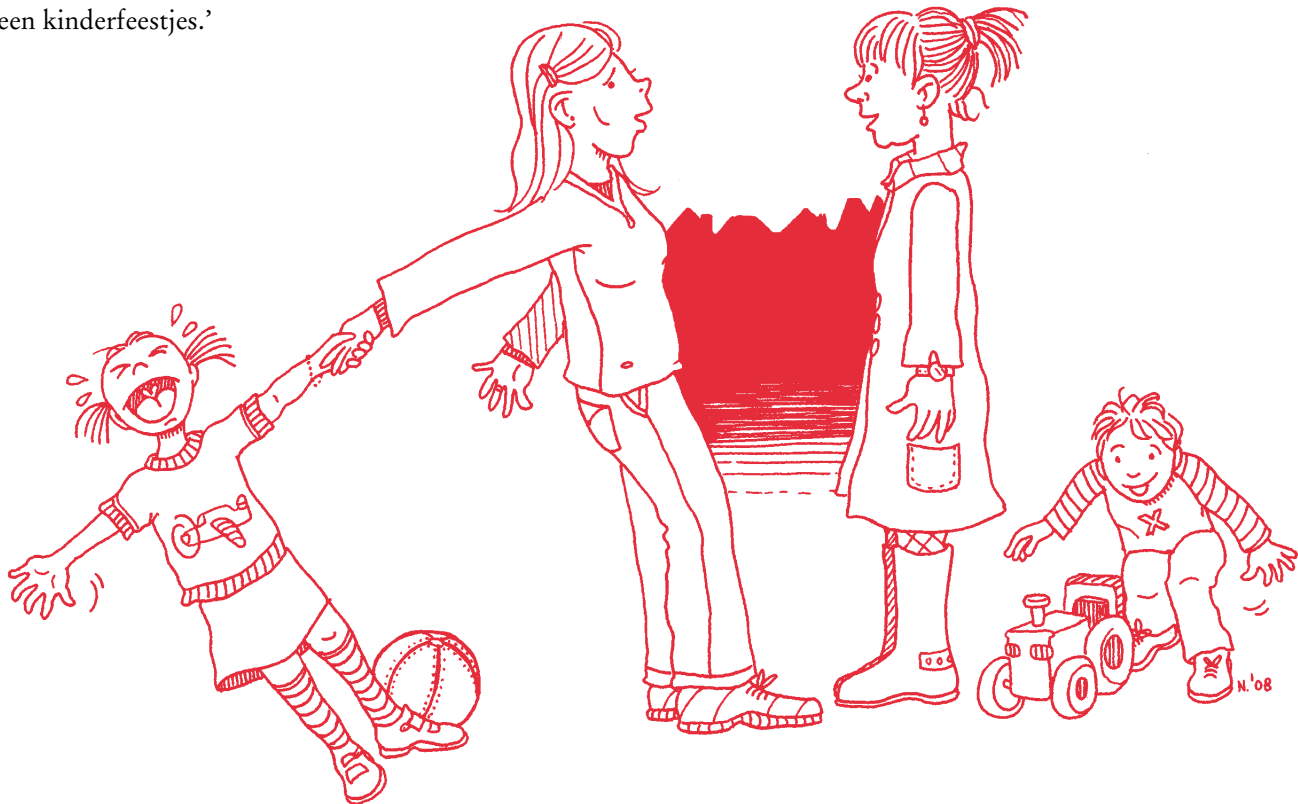
'In zekere zin hebben we in mijn ogen vandaag ook de tijd meer mee. Je merkt dat er een kentering komt in de individualisering van onze samenleving. Mensen komen erop terug. Dat zag je voor het eerst als beleid uitgewerkt in de WMO. Het vertrekpunt blijft het individu, maar daarnaast past de notie dat mensen elkaar nodig hebben.'

'Een mooi voorbeeld vind ik een project in Sneek om ouders via MSN te laten chatten over zaken waar ze in de opvoeding tegenaan lopen. En dat gaat dan echt niet alleen om allerlei zware opvoedvragen, maar ook om dingen als snel even een oppas regelen in de buurt en succesvolle recepten voor een kinderfeestjes.'

Wat verwacht je van de betrokken instellingen?

'Ik denk dat je veel meer met de sleutelfiguren zou moeten doen. Ik bedoel daarmee de mensen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van het kind. Denk aan de peuterspeelzaalleider, de leerkracht, de wijkverpleegkundige. Die zouden een grote rol kunnen spelen. Tenminste, als je wat slimmer met hun inbreng omgaat. Het is een open deur, maar we denken nog veel te veel in hokjes. Haal de schotten weg en probeer veel meer integraal te denken. Steeds vanuit het kind en de ouder.'

'Ik ben mij ervan bewust dat dat op het platteland waar de leefbaarheid in mijn ogen achteruit blijft gaan, een opgave van jewelste zal blijken. Maar het mag je er niet van weerhouden ook daar mensen en instellingen samen te brengen om slimme verbindingen te maken.'

**Uit ervaring weet
ik hoe belangrijk
onderlinge
contacten
voor
mantelzorgers zijn**

Martijn de Jonge en zijn vrouw hadden vier kinderen, toen zijn verstandelijk gehandicapte zus in het gezin kwam wonen. Begin jaren negentig begon zijn vrouw met haar gezondheid te tobben. De Jonge werd mantelzorger. Inmiddels is zijn vrouw overleden en heeft zijn zus een plek gevonden in een zorginstelling in Meppel. De kinderen zijn allang de deur uit. Zelf heeft Martijn de Jonge een leeftijd bereikt dat hij het kalm aan zou kunnen doen, maar hij heeft echter nog allerlei functies in de mantelzorg. De Jonge zit onder andere in de WMO-raad van de gemeente De Wolden.

MARTIJN DE JONGE, MANTELZORGER

Houdt de overheid voldoende rekening met mantelzorg en mantelzorgers?

‘Er zit volgens mij iets heel dubbels in het overheidsbeleid. Aan de ene kant leven we in een samenleving van presteren. De overheid stimuleert dat door bij elke gelegenheid te stellen dat beide partners moeten werken. De deur uit en aan de slag! Maar tegelijkertijd stimuleert diezelfde overheid bijvoorbeeld in de WMO de vraag naar mantelzorg. Mensen willen langer zelfstandig blijven wonen? Dan moeten we ervoor zorgen dat de omgeving de hulp ter plekke organiseert.’

Mantelzorg is een specifieke manier om arbeid en zorg te combineren. Weten werkgevers er voldoende van af?

‘In mijn ogen begint het altijd bij de mantelzorg zelf. Zorg dat je er open over bent en maak het bespreekbaar op het werk! Dat is een eerste voorwaarde om op begrip van de kant van de werkgevers en ook van de collega’s te kunnen rekenen. Als werkgever moet je je er voldoende van bewust zijn dat mantelzorg naast een gewone baan heel zwaar kan zijn.’

‘Hoe kun je als werkgever helpen voorkomen dat een werknemer op een gegeven moment afknapt en dat de mantelzorg dus zelf in de lappenmand terecht komt? Misschien moeten er wel regelingen komen om werkgevers financieel in de gelegenheid te stellen dat de mantelzorg op bepaalde momenten thuis kan zijn. De huidige regelingen als het zorgverlof bieden vaak onvoldoende mogelijkheden. Dit is natuurlijk ook een zaak van bewustwording door vakbonden en werkgeversorganisaties.’

Heeft een mantelzorg behoefte aan ondersteuning?

‘Om je ervan bewust te worden wat het betekent dat je mantelzorg bent en wat voor voorzieningen en regelingen er voor jou zijn, kan vooral de huisarts een heel belangrijke rol spelen. Een arts ziet bovendien vaak als een van de eersten als er iets in het gezin aan de hand is.’

‘Uit ervaring weet ik hoe belangrijk onderlinge contacten voor mantelzorgers zijn. Lotgenotencontact heet dat bij ons. In De Wolden werken we met contactpersonen mantelzorg die heel dicht bij de betrokkenen staan. Ook kan een mantelzorgconsulent belangrijk zijn voor een mantelzorg. Eigenlijk werkt die net als een wijkverpleegkundige.’

Heeft de mantelzorg valkuilen voor de mantelzorg?

Op z’n minst één hele grote valkuil, namelijk dat de patiënten hun mantelzorg te veel gaan claimen en hem of haar niet meer de ruimte geven om iets voor zichzelf te kunnen doen en sociale contacten te onderhouden. Mijn vrouw was daar altijd erg op bedacht, maar ik zie genoeg voorbeelden om me heen dat het fout loopt. Gun mantelzorgers de ruimte, dat is enorm belangrijk! Voor een belangrijk deel zit dat overigens ook bij de mantelzorg zelf. Je moet zelf ook een beetje egoïstisch zijn. Ik weet dat dat heel moeilijk is, want je hebt jezelf zo een schuldgevoel aangepraat... Dat je d’r niet bent als je ze je nodig hebben... Zelf heb ik geleerd hoe belangrijk het is dat je ook moet kunnen accepteren dat anderen de zorg van je overnemen.’

**Pas als je samen een
gemeenschappelijk
doel voor ogen hebt,
krijg je
de echte brede-
schoolontwikkeling**

Al een aantal jaren is Margot Koekkoek bij onderwijsadviesbureau APS nauw betrokken bij de brede-schoolontwikkeling. Op dit moment is ze als projectleider ingehuurd om in het kader van de dagarrangementen-pilots in Drenthe het provinciale project Kennisnetwerk Brede School van de grond te krijgen. Vanuit het project begeleidt ze een pilot in de gemeente De Wolden die zich richt op de visieontwikkeling ten aanzien van brede scholen. Daarnaast verzorgt ze een training voor professionals die een coördinerende rol bij de brede-schoolontwikkeling hebben uitgevoerd.

MARGOT KOEKKOEK,
PROJECTLEIDER KENNISNETWERK
BREDE SCHOOL

Tegenwoordig gaat het vaak over brede scholen. Zo vaak dat de term zo langzamerhand aan kracht en inhoud verliest?

‘Het concept van de brede school is tien, vijftien geleden ontstaan vanuit het onderwijsachterstandenbeleid van de gemeenten. De gemeenten wilden hiermee aan de slag, vooral door meer samenwerking in de wijk op gang te krijgen. De kracht van de brede school is in mijn ogen nog steeds dat het écht gemeentelijk beleid is en duidelijk niet van bovenaf gedropt werd.’
‘Begonnen als onderdeel van het achterstandenbeleid is de brede-schoolontwikkeling steeds meer denken in termen van bouwen en gebouwen geworden. Multifunctioneel bouwen was efficiënt, ontdekten ze. Je kon op één plek meer dingen realiseren. Zo kwam de brede school onze nieuw-

bouwwijken binnen. En daar vond je bij wijze van spreken huis aan huis de problemen van ouders die arbeid en zorg moesten combineren. Sindsdien wordt de brede school steeds vaker in relatie gebracht met de aansluiting op de kinderopvang en gingen we de term dagarrangementen gebruiken.’

Is de brede school daarmee een modewoord geworden?

‘De term wordt voor veel doeleinden gebruikt en het lijkt soms een soort medicijn tegen alle kwalen. Toch vind ik dat ook de insteek ‘kansen voor alle kinderen’ steeds zichtbaar gebleven is. Duidelijk is in elk geval dat er veel diversiteit bestaat tussen brede scholen en dat er verschillende fasen in de ontwikkeling van brede scholen zijn.’

Zie je een bepaalde lijn in de ontwikkeling van brede scholen?

‘In de praktijk blijkt wel dat het samenwerken om bepaalde doelen te bereiken niet overal goed wordt opgezet. Elke deelnemer werkt toch veelal ook aan eigen doelen. In het begin is daar ook weinig mis mee, vind ik. Maar je moet je er wel van bewust zijn hoe je samen verder wilt en welke gezamenlijke resultaten je wilt zien.’

‘Er zijn brede scholen waar de deelnemers alleen samen een dak boven het hoofd hebben. Dan heb je brede scholen waar gezamenlijke activiteiten georganiseerd worden. Pas als je samen een gemeenschappelijk doel voor ogen hebt, begint in mijn ogen de echte brede-schoolontwikkeling. Samen doelen opstellen, planmatig werken. En de laatste stap zet je als partijen allianties afsluiten. Samen leren, samen nadenken. Deelnemers treden niet meer op als verschillende instellingen, maar als één club, verantwoordelijk voor het hele pakket aan activiteiten en voorzieningen.’

De brede-schoolontwikkeling lijkt in de praktijk vooral bij grote scholen te passen. Heeft dat dus gevolgen voor het platteland?

‘Je ziet in Drenthe dat veel grote kernen nieuwe accommodaties gekregen hebben die goed bereikbaar zijn. Gevolg is wel dat de kleine kernen zich hierdoor bedreigd gaan voelen. Want wat betekent die grote brede school daarginds voor de kleine school bij ons in het dorp?’

‘In de gemeente De Wolden hebben ze hier al conclusies uit getrokken. Ze willen niet meer vanuit ‘de’ brede school denken, maar vanuit een regionetwerk. Het gaat om het verbinden van grote en kleine kernen, zeggen ze in De Wolden. Samen verantwoordelijk voor de dagarrangementen, samen een aanbod bieden in de buitenschoolse opvang.’

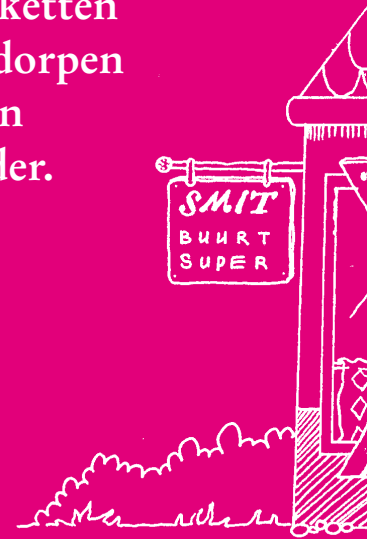

**Het is steeds
roeien
met de riemen
die je hebt**

Yolanda Marani is directeur van het ICT-bedrijf Axtion in Emmen. Haar bedrijf is onder andere verantwoordelijk voor het Telebrink-project. Axtion ontwikkelt digitale loketten om in de toekomst de inwoners van kleine Drentse dorpen toegang tot de voorzieningen te kunnen blijven garanderen. Behalve werkgever is Yolanda moeder. Een van haar kinderen is gehandicapt.

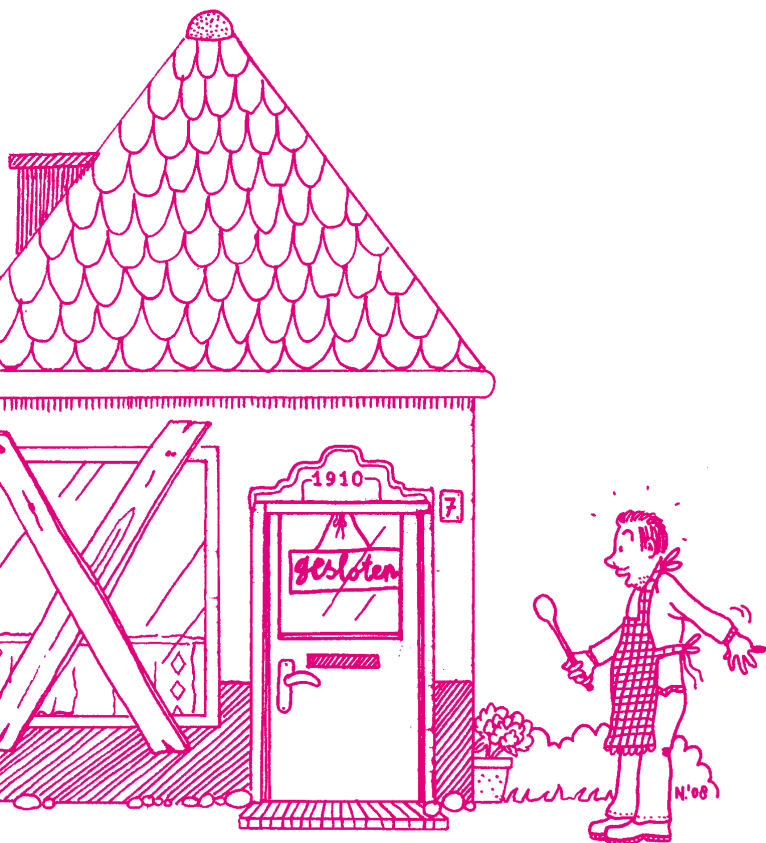
YOLANDA MARANI
MOEDER EN DIRECTEUR VAN EEN ICT-BEDRIJF

Hoe combineer je arbeid en zorg?

‘Ik blijf het een hels karwei vinden. Leiding geven aan een gezin is van alle taken wel de allermoeilijkste. Ik heb drie kinderen: twee meiden en de jongste, een zoon van acht die ernstig gehandicapt is. Hij heet Falco. Overdag gaat-ie naar een kinderdagcentrum. Ik zorg er ‘s morgens voor dat hij goed de deur uit komt. We hebben een meisje als au pair bij ons in huis en zij vangt Falco ‘s middags op, als hij weer terugkomt.’

‘Kinderen moeten gewoon thuis kunnen komen, vind ik. En daar zul je zelf een oplossing voor moeten zien te vinden. Een potentiële klant wijs je niet om vijf uur de deur. Het is dan ook steeds roeien met de riemen die je hebt.’

Waarom koos je ervoor om voor jezelf te beginnen?

‘Feitelijk is de komst van Falco destijds voor mij de belangrijkste reden daarvoor geweest. Ik had veel tijd voor mantelzorg nodig. Voor mijn gevoel was ik bij mijn toenmalige werkgever steeds maar weer gunsten aan het vragen. Ik kreeg daar overigens alle begrip, hoor, maar ik voelde me zelf diep ongelukkig met de situatie. Meer en meer be kroop me het gevoel te kort te schieten.’

Je nam ontslag, maar je bleef niet thuis

‘Ik kon het niet. Mijn wereldje zou dan veel te klein worden. Dus begon ik voor mezelf. Kon ik alles zelf regelen zonder met anderen rekening te hoeven houden, dacht ik. Maar al snel ging het bedrijf groeien. Ik werd werkgever en kwam zelf dus als het ware aan de andere kant van de lijn te staan.’

Had dat consequenties?

‘Het lijkt alsof ik als laatste begin. Als ik tegen negenen op de zaak kom, is iedereen al druk aan het werk. Maar feitelijk heb ik er dan thuis al een paar uur keihard werken op zitten. Het is dus niet wat het lijkt...’

Wat heb je van je eigen ervaringen geleerd voor je rol als werkgever?

‘Bij ons is in overleg heel veel mogelijk. Flexibele tijden, thuis werken enzovoort. Mijn voorwaarde is altijd dat er hele goede afspraken gemaakt worden en dat mijn mensen duidelijk hun eigen verantwoordelijkheid nemen. Je moet mensen op hun gedrag kunnen aanspreken, dat zijn we bij Axtion gewend.’

Zijn er voldoende mogelijkheden om goede zorg voor je zoon te krijgen?

‘Ik heb het gevoel dat we de dingen voor Falco goed geregeld hebben. Met het persoonsgebonden budget hebben we de zorg rondom hem zo ingericht dat we onze mogelijkheden zo goed mogelijk benutten. Mensen hebben er geen idee van wat daar allemaal bij komt kijken in het Nederlandse zorgstelsel anno 2008. Regelmatig zien we om ons heen ouders van gehandicapte kinderen het onderspit delven. Ik vind dat echt heel zuur.’

Asser wijken
mogen een **eigen**
invulling aan
hun brede school
geven

De gemeente Assen heeft haar eigen weg gezocht bij de ontwikkeling van de brede school. Assen koos ervoor om per wijk samenwerking te organiseren van alle instellingen die met de kinderen in de wijk te maken hebben. ‘Eerst goed leren samenwerken en dan pas als partners praten over zaken als locatie’, vertellen Gert Jan Overduin en Nicoline Waanders, ‘Met andere woorden: vorm volgt inhoud’. Beiden werken ze als locatiemanagers Brede School bij de gemeente Assen.

GERT JAN OVERDUIN EN NICOLINE WAANDERS,
LOCATIEMANAGERS BREDE SCHOOL ASSEN

Hoe ontstond het Asser model van de brede school?

Nicoline Waanders: 'Het begon een jaar of tien geleden in de nieuwe Asser woonwijk Kloosterveen. Met veel ambitie werd er gesproken over een grote multifunctionele accommodatie met twee scholen waar ook allerlei andere instellingen onderdak zouden moeten vinden. De insteek was om naast gebruik van de eigen ruimten ook ruimten beschikbaar te stellen aan anderen. Dat vroeg om een goede samenwerking. Al werkende ontstond zo de eerste brede school in Assen. Doordat de huisvesting lang op zich liet wachten is er een intensieve samenwerking ontstaan met veel ruimte voor de inhoud. Ze hadden elkaar dus nodig en op een gegeven moment zeiden ze bij wijze van spreken tegen elkaar 'Goh, we lijken net een brede school'...'

De brede school is een begrip waar iedereen wel iets mee heeft.

Gert Jan Overduin: 'Zo'n uitspraak zou kunnen leiden tot vrijblijvendheid. Dat willen we in Assen nadrukkelijk niet. Het moet wel ergens over gaan, vinden we. Voorop staat in het gemeentelijk beleid dat alle Asser wijken een eigen invulling aan hun brede school mogen geven. Soms gaat het vooral over dagarrangementen. Soms ligt de nadruk op het aanpakken van onderwijsachterstanden en sociale problematiek. In een andere wijk stelt men vast dat de scholen heel verschillend zijn en gaat het al heel snel over allerlei praktische zaken die met samenwerking te maken hebben.'

Hoe ziet de toekomst van de brede school in Assen eruit?

Nicoline Waanders: 'Gevolg van de inzet van de gemeente is dat alle scholen en instellingen op

enig moment verplicht zijn om te kijken of ze samen kunnen optrekken. In mijn ogen is dit een ontzettend interessant proces. Heel verschillende scholen en partnerorganisaties willen graag samenwerken. Opvallend daarbij vind ik overigens ook dat ze al pratende en werkende steeds meer naar de inhoud toe gaan.'

Gert Jan Overduin: 'Onder het motto 'Elke wijk zijn eigen kleur' is de brede school in 2007 het reguliere beleid van de gemeente Assen geworden. Momenteel hebben we in de eerste vijf wijken een brede school en van nu tot 2010 gaan we het concept over de hele stad uitrollen. Alle betrokken partijen hebben zich hier al in een convenant positief over uitgesproken.'

Een van de pijlers onder het Asser brede-school-concept is de verlengde schooldag. Hoe ver is men hiermee inmiddels?

Gert Jan Overduin: 'Zonder overdrijven kun je op dit moment stellen dat de brede school in de wijken het meest zichtbaar is door de naschoolse activiteiten. Vooral de sportactiviteiten die we in de wijken organiseren, zijn razend populair. Maar ook is er veel belangstelling voor allerlei culturele activiteiten. Op jaarbasis bereiken we er op dit moment als zo'n 4000 kinderen mee. Er zijn regelmatig wachtlijsten.'

Nicoline Waanders: 'De naschoolse activiteiten zijn onderdeel van het dagarrangement. Het streven is om toe te groeien naar een verlengde schooldag. In Kloosterveen wordt al zo gewerkt omdat veel organisaties daar onder één dak zitten. In het activiteitenprogramma wordt gewerkt volgens het systeem van de drietrapsraket. Kinderen maken onder schooltijd kennis met een onderwerp: de eerste trap. Ze kunnen naschools kennismaken en ervaringen opdoen.'

Niet alleen
focussen op
individuele ouders,
maar een wijk
er heel **breed bij**
betrekken

Corine Volleberg van de Stichting Welzijn Meppel kreeg er dankzij de fusie met het welzijnswerk van de gemeente Westerveld een enorm stuk platteland bij met twaalf dorps- huizen waarvan de stichting er vijf in eigendom kreeg. Ze is ervan overtuigd dat ze dankzij een grotere organisatie meer voor de mensen kan betekenen: ‘We kunnen een kwaliteitsslag maken, professioneler gaan werken en het welzijnswerk beter op de kaart zetten.’ Bij de invoering van de brede school in Meppel heeft de Stichting Welzijn het proces mee ontwikkeld. Op dit moment voert men de coördinatie uit.

CORINE VOLLEBERG, DIRECTEUR STICHTING WELZIJN MEPPEL-WESTERVELD

Waarom is de Stichting Welzijn Meppel destijds gevraagd om de brede-schoolontwikkeling in Meppel uit te voeren?

‘Vanaf het begin heb ik gezegd dat het welzijnswerk als trekker van zo’n project zou moeten optreden. Onze kerntaak is immers dat wij de participatie moeten stimuleren. Wij konden de gemeente daarvan overtuigen en die kans hebben we met beide handen aangegrepen.’

‘Als coördinator brede-schoolontwikkeling zijn we steeds heel concreet bezig geweest. Bovendien zaten we in een positie dat we ook het onderwijs er intensief bij konden betrekken. We konden elkaar

ondersteunen door allebei ons werk te doen: het onderwijs gericht op het onderwijzen en het welzijn op het bevorderen van de participatie. Het onderwijs laat je vaak niet gauw in de keuken kijken, weet ik uit ervaring. Ik vind dat je het als brede school niet kunt maken dat je de ouders buiten voor het hek laat staan. Ze moeten de school in. Ouders willen graag weten wat een kind op school doet. We helpen scholen om ze meer te laten investeren in relaties met ouders met allerlei activiteiten en bijeenkomsten.'

Hoe kom je achter de wensen van de ouders?

'Onze invalshoek was die van het opbouwwerk: de zaak niet individueel aanpakken, maar steeds gericht op de hele wijk. We wilden niet focussen op individuele ouders met hun specifieke wensen, maar probeerden steeds om de wijk er heel breed bij te betrekken. Dus niet alleen behoeftepeilingen onder ouders, maar ook bewonersavonden die allerlei nieuwe contacten opleveren. Het gaat om dit soort momenten waarop mensen elkaar ontmoeten en samen goede ideeën krijgen.'

Hoe kijk je tegen de rol van de provincie in dit soort processen aan?

'Ik vind het heel belangrijk dat de provincie in dit soort zaken een voortrekkersrol wil vervullen en daarmee dingen mogelijk maakt die anders een-twee-drie niet zouden gebeuren. Daar schuilt overigens meteen ook een gevaar in. Er wordt veel opgepakt door de provincie, maar wat gebeurt er daarna mee, als het potje leeg is? Bovendien heb ik bij sommige pilots wel eens het gevoel dat er helemaal blanco met dingen wordt begonnen, alsof er op dat gebied elders nog nooit iets gebeurd is. Dit soort investeringen heeft in mijn ogen pas echt zin als ze beter aansluiten bij bestaande initiatieven.'

Hoe gaat een directeur van een welzijnsstichting met de combinatie arbeid en zorg om?

'Zo goed mogelijk, zou ik willen zeggen en ik zeg niet dat het gemakkelijk is. Op sombere momenten roep ik wel eens dat we te veel jonge moeders in dienst hebben... Over het algemeen is er bij ons heel veel mogelijk. Veel mensen hebben aangepaste werktijden. Zo zijn er bijvoorbeeld medewerkers die fulltime in vier dagen werken. Sinds kort hebben we het netwerk zo gemaakt dat iedereen overal kan inloggen. We kunnen voortaan dus ook de mogelijkheden van thuiswerken inzetten.'

'Wij gaan uit van duidelijkheid in de verantwoordelijkheden naar twee kanten.

Als iemand om half negen belt met de boodschap 'Mijn kind is verkouden, ik kom niet', dan legt zo iemand zijn of haar probleem bij mij op het bordje. Dat kan onmogelijk de bedoeling zijn, vind ik.'

A vertical strip on the left side of the page shows a child in a playground setting. The child is wearing a grey shirt and blue jeans, and is looking towards the camera. In the background, there is a brick building and a playground structure with a red slide.

**De ouders moeten
de regie
houden.**

**Het gaat immers
om**

hun kinderen

De naam Villa Kakelbont verwijst naar een visie op kinderopvang die uit Scandinavië komt. Kinderopvang moet geen instituut zijn, maar het verlengstuk van het gezin, is de filosofie. Het betekent volgens bedenker en directeur Trudy Wierenga dat Villa Kakelbont in principe aan alle opvangvragen moet kunnen voldoen: wisselende dagdelen, verlengde opvang, extra opvang of zelfs ‘een nanny aan huis’: ‘Als een ouder een probleem heeft, zijn wij er om een oplossing te bedenken om de kinderen op te vangen’. Er zijn inmiddels vestigingen van Villa Kakelbont in Assen, Eelde, Eexterveen, Oudemolen, Peize, Yde en Zeijen.

TRUDY WIERENGA, DIRECTEUR VILLA
KABELBONT KINDEROPVANG

Villa Kakelbont lijkt een voorkeur te hebben voor het platteland. Hoe bewust is die keuze geweest?

‘We zijn in 2001 min of meer bij toeval in een voormalig café in Zeijen begonnen. Werken in zo’n kleine kern zagen we echter ook meteen als een uitdaging. Hoe kun je daar creatief mee omgaan? Ik vind het heel belangrijk dat kinderen de ruimte hebben, dat ze lekker veel buiten kunnen zijn. Ik ben er stellig van overtuigd dat kinderen rustige plekken nodig hebben om zichzelf te kunnen zijn.’

‘De ouders hebben het feit dat we veel in dorpen zitten, ook nooit als een probleem ervaren. Goede opvang hoeft niet per se om de hoek te liggen.’

Hoe kwam je op het idee van Villa Kabelbont?

‘Eigenlijk omdat we zelf grote problemen kregen om arbeid en zorg te combineren. Beiden hadden we een drukke baan in de gezondheidszorg met onmogelijke diensten. Toen onze dochter geboren werd, bleek hoe de Nederlandse kinderopvang in elkaar stak: ‘s morgens om acht uur open en om zes uur gaat de deur weer op slot. Ik kom uit een ondernemersgezin en toen ik weer eens zat te klagen over die onmogelijke kinderopvang, zeiden ze: Waarom zet je zelf niet zo’n tent op? En zo is het eigenlijk gekomen.’

Hoe kijk je tegen de huidige ontwikkelingen in de buitenschoolse opvang aan?

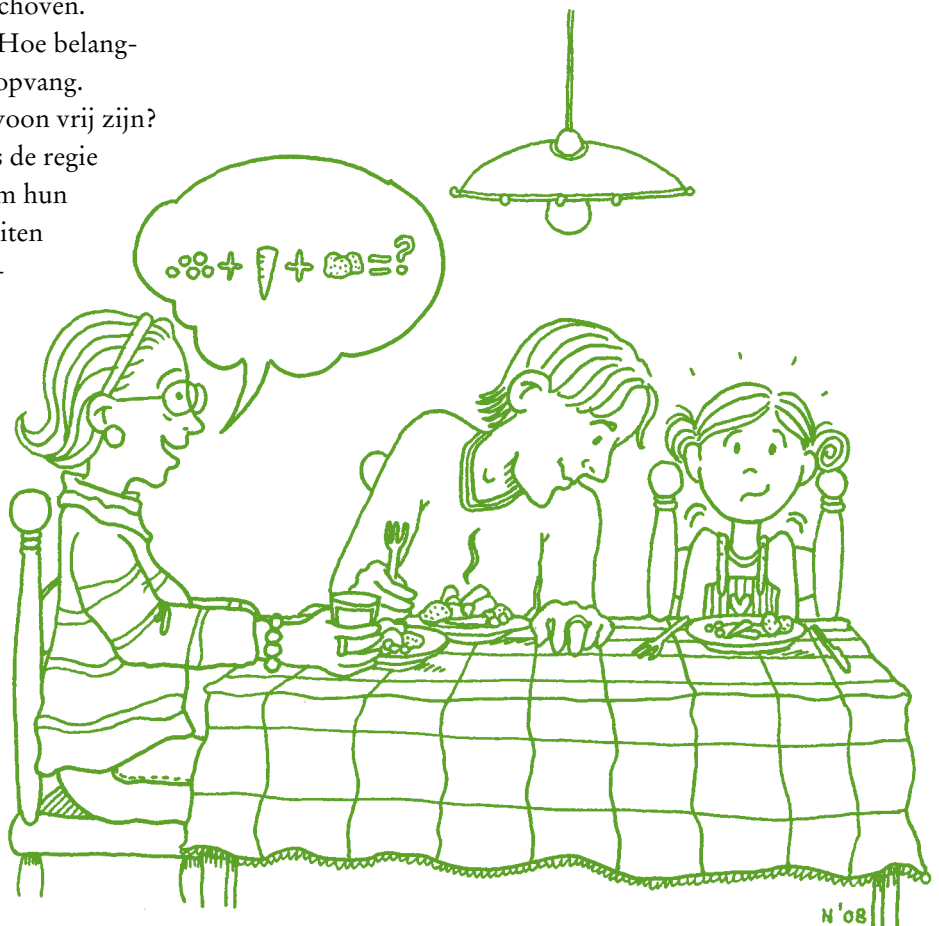
‘In onze ogen moet de buitenschoolse opvang geen onderdeel van het reguliere onderwijs worden. De politiek heeft de problemen destijds op het bordje van het onderwijs geschoven. Wij waarschuwen daar altijd tegen. Hoe belangrijk zijn opvoeddoelen in de kinderopvang. Mogen kinderen dan nooit eens gewoon vrij zijn? Wij vinden bovendien dat de ouders de regie moeten houden. Het gaat immers om hun kinderen. Ik denk dat goede activiteiten in de buitenschoolse opvang ontzettend belangrijk zijn. Wat wij vooral merken is dat kinderen - en hun ouders natuurlijk - het leuk vinden als wij van alles en nog wat organiseren.’

‘Wij werken vooral in kleine dorpen waar we de enige zijn die de buitenschoolse opvang verzorgt. Stel dat we daar een activiteit aanbieden waar ook kinderen die niet op de opvang zitten, aan mee willen doen, moeten we eigenlijk nee verkopen. Daar worden we immers niet voor betaald... Ik vind dat doodzonde, echt

een verarming voor het dorp. Kan er niet iemand opstaan die daar een creatieve oplossing voor bedenkt?’

Waar staat Villa Kabelbont na zeven jaar?

‘In het begin hebben we ons vreselijk gestoord aan de houding van sommige gemeenten die blijkbaar automatisch de grotere, gevestigde kinderopvang bleven opzoeken. Inmiddels zijn we een aantal jaren bezig en merk ik dat steeds meer mensen in ons beginnen te geloven. Bovendien begint het feit vruchten af te werpen dat wij op plekken durven beginnen waar niemand anders wil zitten. En wij zijn trouw gebleven aan ons uitgangspunt dat we luisteren naar wat ouders van ons vragen. Een warme maaltijd om zes uur? Wij zorgen ervoor.’

Mijn dag in de **Sociale** **Agenda**

2009-2012

Uitgangspunt van het hoofdstuk Mijn dag is dat iedereen in Drenthe in 2012 arbeid en zorg moet kunnen combineren. De ambitie is dat er oplossingen zijn voor de problemen waar de mensen die arbeid en zorg combineren, tussen zeven uur 's morgen en zeven uur 's avonds tegenaan lopen. Niet alleen in de combinatie van zorg voor kinderen en betaalde arbeid, maar ook de combinatie van betaalde arbeid en zorg voor naasten (mantelzorg). De tweede ambitie is om het Drentse tijdenbeleid te optimaliseren. Voorzieningen moeten aanwezig en beschikbaar zijn. Flexibele openingstijden moeten het mensen gemakkelijk maken hun eigen tijd in te delen.

Waarom kiezen we voor deze ambities?

Provincie Drenthe is een woonprovincie. Om goed te kunnen wonen, zijn de voorzieningen in je buurt belangrijk. Omdat de plaats waar je woont steeds minder gerelateerd is aan de plaats waar je werkt, zijn dagarrangementen belangrijk. Het realiseren van dergelijke voorzieningen vraagt in het dunbevolkte Drenthe, met name in het landelijk gebied, om extra inzet. Het collegeprogramma zegt dat Drenthe de ambitie heeft om werk- en zorgtaken beter te kunnen combineren. Drenthe wil een sluitend aanbod van jeugdvoorzieningen (kinderopvang, brede scholen, etc.), flexibele werktijden en aangepaste openingstijden. De provincie sluit hiermee aan op rijksbeleid.

Landelijke ontwikkelingen

Dagindeling (Mijn dag) is een belangrijk thema voor het rijk. Zij noemen flexibele werk- en openingstijden, een betere onderlinge afstemming van voorzieningen en oplossingen die de knelpunten van taakcombineerders verminderen. De ambities uit Emancipatiebeleid 2008-2011 sluiten aan bij Mijn dag.

De 'Impuls brede scholen, sport en cultuur', waarmee voor 2012 ten minste 2.500 combinatiefuncties in het hele land worden beoogd, sluit aan op de Drentse doelstelling van 100 combifuncties. De functionaris is de fysieke verbinding tussen opvang, onderwijs, overblijfvoorzieningen, welzijns-, sport en culturele activiteiten. Zo'n doorlopende opvang biedt kinderen tot 16 jaar betere ontwikkelingsmogelijkheden. In de Beleidsbrief Mantelzorg en Vrijwilligerswerk 2008-2011 'Voor Elkaar' geeft het ministerie van VWS aan initiatieven die bijdragen aan het ontlasten van mantelzorgers te willen stimuleren.

Drentse situatie

Het sociaal rapport wijst uit dat de situatie voor taakcombineerders de afgelopen jaren verbeterd is. Het aantal opvangplaatsen voor kinderen is vergroot. Dit is, mede, een gevolg van de inzet op Multifunctionele Dienstencentra en de Dagarrangementen-programma's, die tussen 2005 en 2008 ontwikkeld zijn. Drenthe werd tot Koploper Tijdenbeleid uitgeroepen door het ministerie van OCW. Het sociaal rapport vertelt ook dat de arbeidsparticipatie van vrouwen stijgt, maar dat er een spanningsveld ontstaat tussen deze arbeidsparticipatie en de toenemende druk op de (mantel)zorg. Tevens leidt deze ontwikkeling ertoe dat de beschikbaarheid of het kunnen organiseren van bepaalde voorzieningen of diensten steeds belangrijker wordt.

In het rapport 'Sportparticipatie in Drenthe' blijkt gebrek aan tijd (bij ouders) de belangrijkste reden voor kinderen om niet aan sport te doen. Het bieden van een sportaanbod (door vereniging met opvangorganisatie) voor alle kinderen in het dorp/ de wijk, inclusief de 'bso-kinderen' lijkt de beste oplossing. Dit geldt voor sport, maar ook voor cultuur, natuur en andere vrijetijdsinvullingen

Keuzes

Wij richten ons op alle inwoners: van de ouders met kinderen, de mantelzorgers, de tweeverdieners, alleenstaanden tot de ouderen. Het gaat om iedereen die arbeid en zorg combineert. Het is de keuze van de individuele burger of hij/zij arbeid en zorg wil combineren. Maar het moet wel mogelijk zijn om dit te kunnen doen.

We richten ons op inwoners die de zorg voor kinderen én/of naasten combineren met betaalde arbeid. We noemen dit de taakcombineerder. De eerste ambitie richt zich dan ook op die zaken die geregeld dienen te zijn in de directe leefomgeving van de taakcombineerder. Hoe is onderwijs, opvang en vrije tijd geregeld? En hoe is de directe zorg- en dienstverlening ter ondersteuning van de mantelzorger geregeld? Daarvoor gaan we een aantal randvoorwaarden goed regelen.

Het optimaliseren van mogelijkheden voor taakcombineerders heeft direct te maken met het voorzieningenniveau, de afstemming van werk- en openingstijden en plaatsafhankelijke dienstverlening (zoals elektronisch, per telefoon of via internet).

>> *vervolg op pagina 42*

**Wat is nodig
om de **ambities** te
realiseren?**

Optimaliseren mogelijkheden voor taakcombineerders

Doelstelling 2012

- 1. Doorlopend aanbod van opvang, onderwijs, overblijfvoorzieningen, welzijns- en culturele activiteiten in dorpen en wijken.*
- 2. Inzetten op de Impuls brede scholen, sport en cultuur, 100 combinatiefuncties in Drenthe (zie Mijn beweging).*

De inzet op een doorlopend aanbod voor jeugdigen in dorpen en wijken draagt bij aan oplossingen voor taakcombineerders. Na de succesvolle inzet op de regeling Dagarrangementen & Combinatiefuncties (D&C), richt de provincie zich nu op de Impulsregeling brede scholen, sport en cultuur van de ministeries van VROM en OCW. Wij zijn gestart met het beschikbaar stellen van een budget aan de gemeenten waarmee de gemeentelijke stand van zaken op het terrein van 7 tot 7-beleid in beeld gebracht wordt.

De provincie investeert in de samenwerking tussen betrokkenen. De afgelopen jaren hebben het expertteam MFD en het kernteam 7 tot 7 hun meerwaarde bewezen. De combinatiefunctionaris is de fysieke verbinding tussen opvang, onderwijs, overblijfvoorzieningen, welzijns-, sport en culturele activiteiten.

- 3. Elke mantelzorger heeft mogelijkheden om zorg met arbeid te combineren.*
- 4. Mantelzorg en betaalde arbeid staan op de agenda bij werkgevers, werknemers, werkgeversorganisaties en vakbonden én de mantelzorger zelf.*
- 5. Er zijn vernieuwende projecten op het terrein van zorg- & dienstverlening (bijvoorbeeld respijtzorg, projecten dagindeling, ict-oplossingen, flexibele arbeid) gerealiseerd.*

De mantelzorg in Drenthe is goed georganiseerd. De grootste groep mantelzorgers zijn de werkende mantelzorgers. De verwachting is dat deze groep blijft groeien. Tevens zullen de mensen langer thuis willen blijven wonen, waardoor de vraag naar mantelzorg zal toenemen. Dit legt een grote druk op de werkende mensen, die hierdoor arbeid en zorg moeten combineren. Uit onderzoek blijkt dat het herkend en erkend worden door de mantelzorger zelf en zijn omgeving gezien wordt als een van de grootste aandachtspunten. Wij gaan een aanjagersrol vervullen door het stimuleren van vernieuwende projecten op het terrein van zorg- & dienstverlening. We willen dit samen met gemeenten oppakken.

Voor werkgevers, werknemers, vakbonden en werkgeversorganisaties is de combinatie mantelzorg & arbeid nog geen vanzelfsprekend thema. Werkgevers kunnen het niet alleen oppakken. Vakbonden, werkgeversorganisaties en de ondernemingsraden heb je hierbij nodig, moeten hun verantwoordelijkheid nemen. In relatie tot zorg voor naasten en betaalde arbeid is het belangrijk om in te zetten op initiatieven op het gebied van flexibele werktijden en levensloopbestendig personeelsbeleid om tot een goede afstemming van werk en privé te komen.

Programma Doorlopend Drenthe

Het programma Doorlopend Drenthe wordt uitgevoerd door alliantiepartners gemeenten en provincie en ondersteund door specifieke kenniscentra en kennisteam. Doorlopend Drenthe richt zich op de kracht van samenwerking en de ambitie om de mogelijkheden voor taakcombineerders te optimaliseren. Het initiatief ligt in eerste instantie bij de provincie, maar verschuift naar de gemeente. Doorlopend Drenthe loopt door tot 2011. In 2011 en 2012 gaat de provincie specifiek inzetten op de thema's, waarvoor uit onderzoek (zie hoofdstuk Beleidsinstrumenten) blijkt dat er extra impulsen nodig zijn. Doorlopend Drenthe loopt door alle thematische hoofdstukken heen.

Optimaliseren Drents Tijdenbeleid

Doelstelling 2012

1. *Samen met gemeenten realiseren van nieuwe voorzieningen, die de combinatie arbeid en zorg makkelijker maken (zie Mijn omgeving).*
2. *Transitie van bestaande of in ontwikkeling zijnde diensten en voorzieningen tot een doorlopend aanbod van onderwijs, opvang en vrije tijd.*

Met de MFD-regeling (Stimuleringsmaatregel multifunctionele dienstencentra) van de afgelopen jaren heeft de provincie Drenthe in overleg met gemeenten, ingezet op het voorzieningenniveau op het platteland. Deze regeling heeft bijgedragen aan het vergroten van de leefbaarheid op het platteland en het aanbod aan voorzieningen in dorpen vergroot. Binnen de sociale allianties is er ruimte voor het project Diensten & Voorzieningen, dat zich, naast nieuwe initiatieven, richt op het gebruik van bestaande of in ontwikkeling zijnde voorzieningen, zoals dorpshuizen, MFD's of Brede Scholen. Deze voorzieningen zijn geschikt om verschillende lokale initiatieven en wensen van taakcombineerders te koppelen. Denk aan kinderopvang, maaltijdvoorzieningen, sport- en culturele activiteiten, onderwijs enzovoort. De voorzieningen hoeven niet per se in één gebouw te zitten. Het gaat om het in stand houden of tot stand komen van samenwerkingsrelaties tussen verschillende partijen om het diensten- en voorzieningenniveau in de dorpen en wijken te behouden of te vergroten.

Wij zetten, net als veel gemeenten, in op Brede Schoolontwikkeling. Brede scholen dienen meerdere doelen:

- vergroten ontwikkelingskansen kinderen (Mijn ontwikkeling)
- vergemakkelijken combinatie arbeid en zorg van ouders (Mijn dag)
- vergroten sociale cohesie in buurten (Mijn omgeving)

3. *Ontwikkelen van tijdenbeleid in Drenthe met daarin afstemming van werk- en openingstijden van relevante voorzieningen voor taakcombineerders.*
4. *Ontwikkeling en realisatie van onderscheidende initiatieven op het terrein van plaatsafhankelijke dienstverlening.*
5. *Bewustwording bij bedrijfsleven op het gebied van tijdenbeleid*

Tijdenbeleid is voor alle overheden een nieuw beleidsthema. Vooral het rijk geeft aan te willen investeren op tijdenbeleid. Bij tijdenbeleid spelen veel partijen een rol. In 2007 gingen in de provincie Drenthe de eerste beleidsinitiatieven van start. In twee gemeenten werd de flexmeter gebruikt, waarmee per gemeente de tijdsvriendelijkheid wordt gemeten. In twee andere gemeenten ging het project Telebrink van start. Telebrink is een ict-dienst, gebouwd vanuit de eigen leefgemeenschap, waarmee inwoners plaatsafhankelijke diensten kunnen regelen (waaronder de Virtuele Brede School). In 2008 is er bij het Drentse bedrijfsleven een onderzoek uitgezet als nulmeting. Hierin is gekeken wat de stand van zaken is op het terrein van flexibele werktijden en openingstijden en flexibele arbeidsvoorwaarden in Drenthe. Op deze thema's willen we in 2009 en 2010 doorgaan. Onderzoek kan na 2010 ons beleid bijstellen.

Programma Diensttijd

Diensttijd schept voorwaarden voor de realisatie van alle ambities binnen Mijn dag. Het programma bestaat uit een aantal losstaande projecten, die variëren van een vervolg van dat wat goed ging tot aan experimenten. Het programma kenmerkt zich door het uitvoeringsgerichte en de variatie aan partners. Samen met alle relevante partners in Drenthe werken we aan het optimaliseren van het Drentse tijdenbeleid. In de diensten- en voorzieningenregeling is onze directe partner met name de gemeente. Na 2 jaar wordt het programma geëvalueerd en eventueel aangepast.

